

Dijital İpek Yolu Çerçevesinde Çin-Arap İşbirliği: Ürdün Örneği

LI SAINAN*

Yüksek Lisans Öğrencisi
Kuzeybatı Politeknik Üniversitesi
Yabancı Diller Fakültesi,
Xian, Çin

LI XI**

Prof. Dr.
Ürdün Araştırmaları Merkezi Müdürü
Kuzeybatı Politeknik Üniversitesi
Yabancı Diller Fakültesi, Xian, Çin

**Li Sainan, Kuzeybatı Politeknik Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesinde İngilizce çeviri alanında yüksek lisans öğrencisidir. Bir akademik makalesi yayımlanmıştır. Araştırma alanları Ortadoğu bölge çalışmalarını kapsamaktadır.*

ORCID: 0009-0007-8171-3289

E-posta: saiyida206@163.com

***Li Xi, Dünya Tarihi alanında doktora derecesine sahiptir ve Kuzeybatı Politeknik Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi'nde profesör ve doktora danışmanı olarak görev yapmaktadır. Ürdün Araştırmaları Merkezi Müdürü, BRIQ dergisinin Danışma Kurulu üyesi, Çin Asya ve Afrika Araştırmaları Derneği ile Çin Ortadoğu Araştırmaları Derneği konsey üyesidir. Araştırmaları Ortadoğu bölge çalışmalarına odaklanmaktadır. Libya'da (2007–2008), Ürdün'de (2015) ve İsrail'de (2015–2016, CSC ortak doktora öğrencisi olarak) araştırma ve inceleme ziyaretlerinde bulunmuştur. Ulusal Sosyal Bilimler Fonu ve Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen üç projeyi, beş eyalet düzeyinde projeyi ve iki Xi'an yerel hükümet projesini yürütmüştür. Ulusal Sosyal Bilimler Fonu'nun dört büyük projesinde yer almıştır. Bir monografinin yazarıdır ve Studies in World Religions, World Religious Cultures, Arab World Studies ve Ningxia Social Sciences gibi dergilerde otuz akademik makale yayımlamıştır. Kaleme aldığı on altı politika danışmanlığı raporu eyalet ve bakanlık düzeyindeki kamu kurumları tarafından benimsenmiştir.*

ORCID: 0009-0006-3256-1197

e-posta: lixi7021@163.com

Geliş Tarihi: 01.05.2026

Kabul Tarihi: 25.06.2026

Atıf: Li, S., & Li, X. (2026). Dijital İpek Yolu Çerçevesinde Çin-Arap İşbirliği: Ürdün Örneği. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 7(4), 427-446.

ÖZ

Çin'in öncülüğünü yaptığı Kuşak ve Yol Girişimi'nin temel bileşenlerinden biri olan Dijital İpek Yolu (DİY), ortak ülkelere telekomünikasyon, yapay zekâ, bulut bilişim, e-ticaret ve akıllı şehirler alanlarında stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu makale, Levant, Körfez ve Kuzey Afrika'nın kesişim noktasında yer alan Ürdün örneği üzerinden DİY çerçevesindeki Çin-Arap işbirliğini incelemektedir. Literatür analizine ve resmî raporlara dayanan çalışma, başta Huawei ve ZTE olmak üzere Çinli şirketlerin Ürdün'ün dijital altyapısının geliştirilmesinde, ağ kapsamının genişletilmesinde ve BİT eğitim programları aracılığıyla yerel insan kaynağının yetiştirilmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. İşbirliği aynı zamanda veri güvenliği kaygıları, düzenleyici çerçeveler arasındaki uyumsuzluk, beceri eksikliği ve jeopolitik baskılar gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Makale, dijital yönetişimin iyileştirilmesi, hukuki çerçevelerin güçlendirilmesi ve stratejik yatırımlarla DİY'in Ürdün'ün dijital dönüşümünü hızlandırabileceğini, ekonomik dayanıklılığını artırabileceğini ve bölgesel bir dijital merkez olarak konumunu güçlendirebileceğini; böylece sürdürülebilir ve karşılıklı yarara dayalı Çin-Arap işbirliğini teşvik edebileceğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin-Arap işbirliği, dijital altyapı, Dijital İpek Yolu, dijital dönüşüm, Ürdün.

China-Arab Cooperation under the Digital Silk Road Framework: A Case Study of Jordan

ABSTRACT

The Digital Silk Road (DSR), a key component of China's Belt and Road Initiative, offers partner countries strategic opportunities in telecommunications, artificial intelligence, cloud computing, e-commerce, and smart cities. This paper examines China-Arab cooperation under the DSR framework through a case study of Jordan, located at the crossroads of the Levant, the Gulf, and North Africa. Drawing on literature analysis, official reports, the study finds that Chinese companies, particularly Huawei and ZTE, have played a significant role in upgrading Jordan's digital infrastructure, expanding network coverage, and cultivating local talent through ICT training programs. The cooperation also faces challenges, including data security concerns, regulatory misalignment, skills shortages, and geopolitical pressures. The paper argues that, with improved digital governance, stronger legal frameworks, and strategic investment, the DSR can accelerate Jordan's digital transformation, enhance its economic resilience, and reinforce its position as a regional digital hub, thus fostering sustainable and mutually beneficial China-Arab cooperation.

Keywords: China-Arab cooperation, digital infrastructure, Digital Silk Road, digital transformation, Jordan.

Giriş

DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN HIZLA İLERLEMESİ, ülkeleri daha yüksek düzeyde bağlantısallığa ve ekonomik dönüşüme yöneltmektedir. Bu bağlamda Çin, Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) kapsamında dijital bağlantısallık fikrini ortaya koymuştur. Dijital İpek Yolu'nun (bundan sonra DİY olarak anılacaktır) politika temelleri, Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu, Dışişleri Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı tarafından ortaklaşa yayımlanan ve sınır ötesi iletişim ağlarının geliştirilmesi ile bir "Bilgi İpek Yolu"nun ilerletilmesi çağrısında bulunan 2015 tarihli İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu'nun Birlikte İnşa Edilmesine İlişkin Vizyon ve Eylemler belgesine kadar götürülebilir (National Development and Reform Commission et al., 2015). DİY kavramı, Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping tarafından Mayıs 2017'de düzenlenen ilk Kuşak ve Yol Uluslararası İşbirliği Forumu'nda resmen ortaya konmuş; böylece KYG'nin temel bileşenlerinden biri olarak resmiyet kazanmıştır (Xi, 2017). DİY, ortak ülkeler arasında dijital bağlantısallığı, teknolojik işbirliğini ve inovasyona dayalı kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Telekomünikasyon altyapısı, 5G, veri merkezleri, bulut bilişim, yapay zekâ, e-ticaret, akıllı şehirler, uydu navigasyonu ve dijital yönetim dâhil olmak üzere geniş bir sektör yelpazesini kapsamaktadır. Coğrafi olarak Asya, Afrika, Avrupa ve Ortadoğu'ya uzanmakta; öne çıkan ortaklar arasında Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Katar, Mısır ve Umman yer almaktadır. Girişim, dijital dönüşümü ulusal kalkınmalarının stratejik bir sütunu hâline getiren Ortadoğu ülkeleri açısından özellikle önem taşımaktadır.

Ürdün, Asya, Afrika ve Avrupa'nın kesişim noktasında stratejik bir konuma sahiptir. Dijital

dönüşümün ekonomik çeşitlendirme ve rekabet gücü açısından taşıdığı önemi kabul eden ülke, Ürdün Dijital Ekonomi Stratejisi 2021–2025 aracılığıyla dijital dönüşümü ulusal kalkınma önceliği olarak belirlemiştir. Strateji; dijital altyapının geliştirilmesini hızlandırmayı, dijital kamu hizmetlerini yaygınlaştırmayı, dijital becerileri güçlendirmeyi, inovasyon ve girişimciliği desteklemeyi ve dijital ekonominin ulusal büyümeye katkısını artırmayı amaçlamaktadır (Ministry of Digital Economy and Entrepreneurship, 2021). İleri dijital teknolojileri ve dijital altyapı geliştirme konusundaki kapsamlı deneyimiyle Çin, bu gündemin ilerletilmesinde Ürdün için önemli bir ortak hâline gelmiştir (Senate of Jordan, 2026).

Mevcut araştırmalar, Kuşak ve Yol Girişimi'ni ve onun jeopolitik, ekonomik ve toplumsal sonuçlarını kapsamlı biçimde incelemiştir. Dijital teknolojilerin küresel ekonomide giderek daha önemli bir rol oynamasıyla DİY de akademik ilginin yeni odaklarından biri hâline gelmiştir (Brown & Burjanadze, 2020; Oreglia & Zheng, 2024). İlk dönem literatürü esas olarak DİY'in kavramsal tanımına, ulusal düzeydeki hedeflerine ve içerdiği dijital altyapı projelerinin türlerine odaklanmış (Shen, 2018); dijital altyapı inşasını teşvik etme, internet erişimini artırma ve dijital ticareti kolaylaştırma rolünü vurgulamıştır (Heeks et al., 2024). DİY, Çin'in gelişmiş dijital teknolojilerinden ve uzmanlığından yararlanarak gelişmekte olan ülkelerdeki dijital uçurumun kapatılmasına hizmet eden bir mekanizma olarak görülmektedir (Arsentyeva, 2024; He & Zhou, 2024). Çin-Arap işbirliği çerçevesindeki ilgili çalışmalar ise çoğunlukla bu ortaklığın karşılıklı yararlarını öne çıkarmaktadır. Ürdün dâhil Arap ülkeleri, ekonomilerini çeşitlendirmek ve kamu hizmetlerini iyileştirmek amacıyla dijital dönüşümü benimsemektedir.

Çin'in Ortadoğu ve Kuzey Afrika (ODKA) genelinde dijital altyapının ve yeni dijital çözümlerin geliştirilmesine katılımı da akademik çevrelerde giderek daha fazla ilgi görmektedir (Dahdal & Abdel Ghafar, 2025). Araştırmalar, başta Huawei ve ZTE olmak üzere Çinli şirketlerin Kuzey Afrika'daki telekomünikasyon ağlarında, veri merkezlerinde ve akıllı şehir çözümlerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (El Kadi, 2024). Mısır ve Cezayir örnekleri ele alındığında, her iki hükümetin de ağ altyapılarını geliştirmek için önemli yatırımlar yaptıkları görülmektedir. Mısır'da internet kullanım oranı 2009'da %29'dan 2020'de %72'ye yükselirken, Cezayir'de aynı dönemde %63'e ulaşmıştır. Mobil penetrasyon oranları (bir bölgedeki aktif mobil cihaz veya SIM kart sayısının toplam nüfusa oranı) ise sırasıyla %110 ve %105,8'dir. Artan talep, Huawei ve ZTE'yi yerel

varlıklarını genişletmeye yöneltmiştir: Huawei Mısır'da yaklaşık 1.000, Cezayir'de yaklaşık 500 kişiyi istihdam etmekte ve her iki ülkede de yerleşme oranı %70 düzeyinde bulunmaktadır; ZTE Cezayir'in ise yaklaşık 200 şirket içi çalışanı ve 500 dış kaynak çalışanı vardır ve yerel istihdam oranı benzerdir. Öne çıkan projelerden biri olan ve 2019'da faaliyete geçen Cezayir'deki Huawei-AFGO-Tech ortak girişim cep telefonu fabrikası, aylık 15.000 birim üretim kapasitesiyle Kuzey Afrika'daki Dijital İpek Yolu'nun somut bir tezahürünü oluşturmaktadır (El Kadi, 2024).

Ayrıca Huawei, dijital insan kaynağını geliştirmek ve ülkenin dijital dönüşümünü desteklemek amacıyla çeşitli Ürdün üniversiteleriyle işbirliği içinde BİT akademileri kurmuştur (Al-Ahliyya Amman University, 2025; The Jordan Times, 2019; Yarmouk University, 2024).

DİY, ortak ülkeler arasında dijital bağlantısalığı, teknolojik işbirliğini ve inovasyona dayalı kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Fotoğraf: CGTN, 2021).

Ürdün'e ilişkin mevcut literatür, ülkenin Ortadoğu'daki stratejik önemini (Chaziza & Lutmar, 2026) ve dijital dönüşüm çabalarını (Almajali, Thuneibat, & Qatawneh, 2025) ele almıştır. Bununla birlikte, Çin-Arap Dijital İpek Yolu işbirliği çerçevesini Ürdün'e odaklanan ayrıntılı bir vaka çalışması üzerinden sistematik biçimde inceleyen araştırmaların sayısı azdır. Ürdün, Ürdün Dijital Ekonomi Stratejisi 2021-2025 ve Ekonomik Modernizasyon Vizyonu gibi girişimler aracılığıyla dijital dönüşümü aktif olarak sürdürmüş Arap ülkelerinden biri olduğu için analiz açısından özellikle değerli bir örnektir. Aynı zamanda Ürdün, özellikle telekomünikasyon altyapısı, dijital becerilerin geliştirilmesi ve teknoloji transferi alanlarında Çin'le kapsamlı bir dijital işbirliği geliştirmiştir. Dahası, kaynak zengini Körfez ülkelerinin aksine Ürdün, dijital dönüşümü uluslararası işbirliğine ve dış teknolojik desteğe daha fazla bağımlı olan, kaynakları sınırlı gelişmekte olan bir ülkedir. Bu durum, onu Dijital İpek Yolu'nun gelişmekte olan Arap ülkeleri üzerindeki kalkınma etkisini değerlendirmek bakımından yararlı bir örnek hâline getirmektedir. Dolayısıyla DİY'in somut projeleri, genel eğilimleri ve Ürdün'ün dijital görünümü üzerindeki ekonomik, toplumsal ve jeopolitik etkileri hakkında daha derinlemesine bir incelemeye ihtiyaç vardır.

Yöntem

Bu makale, Çin-Arap Dijital İpek Yolu işbirliği çerçevesinin Ürdün'deki uygulamasını incelemek üzere, merkezinde vaka çalışması analizinin bulunduğu nitel bir araştırma yöntemi benimsemektedir. Vaka çalışması yaklaşımı, özellikle olgu ile bağlam arasındaki sınırların açıkça belirlenemediği durumlarda, güncel olguların gerçek yaşam bağlamları içinde incelenmesine uygundur (Yin, 2018). Bu yaklaşım, DİY girişimleri ile Ür-

dün'ün dijital dönüşüm çabaları arasındaki etkileşimin bütüncül biçimde anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmanın verileri dört tür ikincil kaynaktan elde edilmiştir: (a) Kuşak ve Yol Girişimi, Dijital İpek Yolu, Çin-Arap ilişkileri ve Ürdün'ün dijital ekonomisi üzerine akademik literatür; (b) kamu kurumlarının (ör. Çin Ticaret Bakanlığı, Ürdün Dijital Ekonomi ve Girişimcilik Bakanlığı) ve uluslararası kuruluşların (ör. Dünya Bankası) resmî rapor ve politika belgeleri; (c) güvenilir yayın kuruluşlarının haber ve medya raporları; (d) Huawei ve ZTE dâhil olmak üzere Ürdün'de faaliyet gösteren Çinli BİT şirketlerinin kurumsal raporları ve basın açıklamaları. Bu kaynaklar, bulguların güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamak amacıyla üçgenleme yöntemiyle karşılaştırılmıştır.

Dijital İpek Yolu Girişimi ve Çin-Ürdün İşbirliği

2017'de resmen önerilmesinden bu yana Dijital İpek Yolu, dijital altyapı bağlantısallığına dayalı bir kavramdan; teknoloji standartlarını, platform ekosistemlerini ve veri yönetişimini kapsayan kapsamlı bir çerçeveye dönüşmüştür. DİY, Ürdün'e yalnızca ileri dijital teknolojilere erişim değil, aynı zamanda ulusal dönüşüm gündemini hızlandırmak için stratejik bir yol sunmaktadır. Çin'in dijital işbirliği vizyonu ile Ürdün'ün iç stratejisi arasındaki uyum, ikili ilişkilerin derinleştirilmesinin temelini oluşturmuştur. Bu gelişen ilişkiyi anlamak için DİY'in küresel genişlemesinin, Ürdün'ün kendi dijital stratejisindeki güncellemelerin, ülkenin bir ortak olarak özgül ihtiyaçlarının, Çin-Ürdün işbirliğinin kurumsallaşmasının ve proje düzeyindeki son gelişmelerin daha yakından incelenmesi gerekmektedir.

Dijital İpek Yolu Kavramının Gelişimi ve Küresel Bağlamı

DİY, Çin'in küresel dijital bağlantısallığı ve işbirliğini teşvik etme taahhüdünü yansıtan Kuşak ve Yol Girişimi'nin temel bileşenlerinden biridir. On yılı aşkın süredir geliştirilmektedir. Kapsamı, ilk dönem altyapı inşasının çok ötesine geçerek kara ve denizaltı kablolarını, 4G/5G ağlarını, yapay zekâyı, veri merkezlerini, bulut altyapısını, akıllı şehirleri, finansal teknolojileri, sınır ötesi e-ticareti, siber güvenlik sistemlerini, hatta nano-teknoloji ve kuantum bilişimi içermektedir (Cai et al., 2025).

Küresel erişim bakımından, Kuşak ve Yol Girişimi'nin 2023'teki onuncu yılına gelindiğinde Çin, 152 ülke ve 32 uluslararası kuruluşla Kuşak

ve Yol'un ortaklaşa inşasına ilişkin 200'ü aşkın işbirliği belgesi imzalamış ve böylece Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin yaklaşık %80'ini kapsamına almıştır (Wang & Wang, 2023). DİY çerçevesinde Çin'in BeiDou Uydu Navigasyon Sistemi geniş bir küresel kapsama ulaşmış; Huawei'nin öncülüğündeki Çinli telekomünikasyon şirketleri Afrika genelinde mobil ağ altyapısının genişletilmesinde kurucu bir rol oynamıştır (Dahdal & Abdel Ghafar, 2025; Gordon & Nouwens, 2022). Çin'in denizası- rı faaliyetlerinin, büyük ölçekli altyapı projelerini üstlenen devlete ait işletmelerin ağırlıkta olduğu ilk döneminden farklı olarak, günümüzdeki dijital girişim dalgası giderek Huawei, Alibaba, ZTE, Tencent ve Hikvision gibi özel Çin şirketleri tarafından yönlendirilmektedir (Dahdal & Abdel Ghafar, 2025; Gordon & Nouwens, 2022; Hussain et al., 2024).

DİY çerçevesinde Çin'in BeiDou Uydu Navigasyon Sistemi geniş bir küresel kapsama ulaşmıştır (Fotoğraf: Xinhua, 2024).

Çinli şirketler, veri merkezleri ve bulut düğümleri dâhil olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerindeki dijital altyapı projelerinde de aktif rol oynamaktadır (Gordon & Nouwens, 2022).

Dijital İpek Yolu (DİY) derinleştikçe ABD akademik çevreleri de girişimi stratejik rekabet merceğinden değerlendirmeye başlamış; onu hem Çin'in jeostratejik hedeflerini ilerletmesinin bir aracı hem de ABD'nin jeopolitik avantajlarına ve dijital üstünlüğüne yönelik önemli bir meydan okuma olarak görmüştür.

Dijital İpek Yolu donanım ihracatıyla sınırlı değildir. Son yıllarda Çin'in işbirliği modeli, dijital altyapı kurmaktan ve donanım ile teknik hizmetler sağlamaktan dijital modeller ve platformlar ihraç etmeye, hatta küresel internet yönetişimi mimarilerinin şekillendirilmesine katılmaya doğru kademeli olarak genişlemiştir (Stanford HAI, 2025). Çin'in açık kaynaklı yapay zekâ modelleri dünya çapında önemli bir yaygınlık kazanmış; Alibaba'nın "Tongyi Qianwen" serisi, açık kaynaklı yapay zekâ sistemlerinin dünyadaki en büyük sağlayıcılarından biri hâline gelmiştir. Bu durum, Dijital İpek Yolu'nun daha ileri teknik standartlara ve yönetim anlayışlarına doğru ilerlediğini göstermektedir (Chosun Ilbo, 2026).

DİY derinleştikçe ABD akademik çevreleri de girişimi stratejik rekabet merceğinden değeri-

dirmeye başlamış; onu hem Çin'in jeostratejik hedeflerini ilerletmesinin bir aracı hem de ABD'nin jeopolitik avantajlarına ve dijital üstünlüğüne yönelik önemli bir meydan okuma olarak görmüştür. Bu arka planda ABD hükümeti, 2025'te DİY'e doğrudan yanıt niteliğinde olan Yapay Zekâ Eylem Planı'nı yayımlamıştır. Plan, "uluslararası yönetim organlarında Çin etkisine karşı koyma", yapay zekâ hesaplama kaynaklarına yönelik ihracat kontrollerinin uygulanmasını güçlendirme ve Çin teknolojisine alternatif olarak donanım, yazılım ve standartları içeren "Amerikan yapay zekâ yığının" müttefik ülkelere ihraç etme taahhüdünde bulunmaktadır (The White House, 2025). ABD'nin yapay zekâ stratejisi, başlıca iki nedenle Çin'in dijital genişlemesine doğrudan bir karşılık olarak görülmektedir: Birincisi, DİY küresel jeopolitik görünümü yeniden şekillendirmekte ve ABD'nin mevcut hâkimiyetine meydan okumaktadır; ikincisi, Çin ile ABD arasındaki teknoloji sektörü rekabeti, özellikle dijital teknolojiler alanında giderek yoğunlaşmaktadır (Feng, 2025). Yapay zekâ alanındaki bu stratejik konuşlanma, DİY'in küresel dijital yönetim ortamında artan etkisini dolaylı olarak da ortaya koymaktadır.

Ürdün'ün Dijital Dönüşüm Stratejisinin Aşamalı Olarak Güncellenmesi

Ürdün'ün dijital dönüşümü, her biri önceki çerçeveler üzerine inşa edilen ardışık politika aşamalarından geçerek gelişmiştir (Al-Jaghoub & Westrup, 2003). Hükümet, "Ürdün 2025 Vizyonu" ile "Ulusal Dijital Dönüşüm Stratejisi ve Uygulama Planı 2021-2025"i tamamlamasının ardından, 2025'in sonunda 2026-2028 dönemine yönelik yeni bir stratejiyi onaylamıştır (Ministry of Digital Economy and Entrepreneurship, 2025). Resmî belgeye göre strateji, ekonomik büyüme ve

toplumsal kalkınmayı yönlendirmek üzere yeni nesil teknolojilerden yararlanan, güvenli ve dijital yetkinliğe sahip bir devlet inşa etmeyi amaçlamaktadır. Temel sütunları vatandaş odaklı hizmetler, kesintisiz dijital hizmet süreçleri, proaktif kamu hizmeti sunumu, veriye dayalı karar alma ve dijital kapsayıcılıktır. Strateji; kamu hizmetlerinin tamamen dijitalleştirilmesi, dijital kimlik, Sanad uygulaması, veri yönetimi, dijital sağlık ve eğitim, siber güvenlik, 5G, açık veri, yeşil dijital ekonomi ve gelişmekte olan teknolojiler gibi alanları kapsayan ve üç yıl boyunca aşamalı olarak uygulanacak 57 proje sıralamaktadır (Khaberni, 2025).

Önceki politikalar tekil BİT altyapı projelerine odaklanırken, yeni stratejideki en dikkat çekici değişiklik dijitalleşmenin daha geniş bir

yönetişim ve ekonomik modernizasyon gündemine entegre edilmesidir. Bu değişim yeni bir politika mantığını yansıtmaktadır: Başarılı dijital dönüşüm yalnızca teknolojik girdilere değil; idari reform, hukuki çerçeveler, insan kaynakları ve bütçe sistemleri dâhil olmak üzere kurumsal unsurların eşgüdüm içinde uyumlaştırılmasına da bağlıdır. Strateji somut olarak, dijitalleşmenin mevcut kâğıda dayalı süreçlere sonradan eklenmesi yerine, dijital mantığın kamu hizmeti süreçlerine ilk tasarım aşamasından itibaren yerleştirilmesini gerektiren “tasarımdan itibaren dijital” ilkesini getirmektedir. Uygulama düzeyinde strateji, bir dizi sektör düzeyi ana gösterge ve çok sayıda alt göstergeden oluşan sistematik izleme mekanizmaları kurmakta; belirlenen kurumlar ilerlemeyi düzenli olarak değerlendirmektedir.

Ürdün'ün dijital dönüşümü, her biri önceki çerçeveler üzerine inşa edilen ardışık politika aşamalarından geçerek gelişmiştir (Çizim: mozon-tech, t.y.).

Strateji ayrıca yedi ulusal kolaylaştırıcı unsur be-
lirlemektedir: ileri veri teknolojileri, güvenli diji-
tal ödeme sistemleri, siber güvenlik çerçeveleri,
5G ve fiber optik ağlar, dijital kimlik çözümleri,
kamu platformları ve nitelikli dijital insan kayna-
ğı. Bu unsurlar birbirine büyük ölçüde bağımlı-
dır; örneğin dijital kimlik sistemlerinin etkinliği
güçlü siber güvenliğe ve veri yönetişimine bağı-
lıdır. Bu kurumsal tasarımın temel yeniliği, söz
konusu kolaylaştırıcı unsurları birbirlerinden ya-
lıtılmış biçimde değil, bütünleşik bir yapı içinde
ilerletmesidir (MoDEE, 2025). “Proje odaklı” bir
yaklaşımdan “sistem odaklı” bir yaklaşıma geçiş,
Ürdün’ün dış teknoloji işbirliği ve yatırımlarını
çekmesi için önceki çerçevelere kıyasla daha is-
tikrarlı bir kurumsal temel sunmaktadır.

**Bu ülkeler bir yandan ABD ve
Avrupa’yla uzun süredir devam
eden stratejik ve ekonomik
ilişkilerini korumaya çalışırken,
diğer yandan Dijital İpek
Yolu kapsamında Çin’le ilişki
kurarak teknolojik ortaklıklarını
çeşitlendirmeyi ve böylece
ilave dijital teknoloji, yatırım
ve pazar fırsatlarına erişmeyi
amaçlamaktadır.**

Bölgesel düzeyde Ürdün’ün dijital dönüşümü,
Çin’in öncülüğündeki Dijital İpek Yolu’yla kar-
maşık biçimlerde etkileşmektedir. Çinli teleko-
münikasyon ekipmanı sağlayıcılarına yasaklar
uygulayan Batılı ülkelerin aksine, Ortadoğu ve
Kuzey Afrika’daki hükümetlerin çoğu benzer bir
yol izlememiş ve maliyet-etkin dijital altyapıya,

teknoloji transferi fırsatlarına ve pragmatik kal-
kınma önceliklerine duydukları ihtiyaç nedeniyle
Çinli tedarikçilerle işbirliğini sürdürmüştür. DİY
bağlantılı dijital altyapı projeleri bölge ekonomi-
lerini hızla Çin’in 5G ağları, veri merkezleri ve
bulut platformlarıyla ilişkilendirmekte; bu durum
Ürdün’ü ve bölgedeki diğer ülkeleri özgül bir jeo-
politik konuma yerleştirmektedir. Bu ülkeler bir
yandan ABD ve Avrupa’yla uzun süredir devam
eden stratejik ve ekonomik ilişkilerini korumaya
çalışırken, diğer yandan Dijital İpek Yolu kap-
samında Çin’le ilişki kurarak teknolojik ortak-
lıklarını çeşitlendirmeyi ve böylece ilave dijital
teknoloji, yatırım ve pazar fırsatlarına erişmeyi
amaçlamaktadır. Rakip güçler arasında bir tercih
yapmak yerine, stratejik özerkliklerini korurken
her iki taraftan elde ettikleri faydayı en üst düzeye
çıkarmaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla bu hedef-
ler arasında dinamik bir dengenin nasıl kurula-
cağı, Ürdün’deki karar alıcılar açısından temel bir
politika sorunu hâline gelmiştir (Dahdal & Abdel
Ghfar, 2025). Ürdün’ün mevcut stratejisinin ku-
rumsal olgunluğu, yani yönetim mekanizma-
larını, insan sermayesinin geliştirilmesini ve po-
litika eşgüdümünü bütünleştirme kapasitesi, bu
dengeyi yönetmek için geçmişin parçalı politika
sistemlerine göre daha sağlam bir zemin sunmak-
tadır. Bununla birlikte, kurumsal tasarımdaki üs-
tünlüklerin uygulamada başarıyı kendiliğinden
güvence altına almadığı belirtilmelidir. Dijital
yönetişim, dijital egemenlik ve jeopolitik rekabet
literatüründen hareket eden bu çalışma, söz ko-
nusu kurumsal potansiyelin fiili işbirliği sonuç-
larına dönüşmesinin birbiriyle ilişkili üç etkene
bağlı olduğunu ileri sürmektedir: uygulamadaki
tutarlılık ve bakanlıklar arası eşgüdümün verimli-
liği; Ürdün’ün müzakerelerde dijital egemenliğini
koruma ve tedarikçi çeşitliliğini sürdürme kapa-
sitesi; büyük güçler arasındaki jeopolitik rekabe-

tin izleyeceği seyir. Önümüzdeki yıllar, Ürdün'ün bağlantılı riskleri azaltırken DİY'den gerçekten yararlanıp yararlanamayacağını gözlemlemek açısından kritik bir dönem olacaktır.

Ürdün'ün Ulusal Özellikleri ve Dijital Ortaklara Duyduğu İhtiyaç

Ürdün, Ortadoğu'nun merkezinde yer almakta; kuzeyde Suriye, doğuda Irak, güneyde Suudi Arabistan ve batıda Filistin'le komşu bulunmaktadır. Levant, Körfez ve Kuzey Afrika'nın kesişiminde yer alarak bölgenin başlıca ekonomilerini birbirine bağlayan stratejik bir koridor işlevi görmektedir. Bu özgün coğrafi konum, Ürdün'ü yalnızca bölgesel mal ve sermaye akışları bakımından doğal bir düğüm noktası hâline getir-

mekle kalmamakta, dijital alanda bölgesel bir veri merkezi olma imkânı da sunmaktadır.

Ulusal yapısı bakımından Ürdün birkaç ayırt edici özelliğe sahiptir. İlk olarak, doğal kaynaklar açısından görece yoksul, insan sermayesi açısından ise zengindir. Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü Ürdün'ün GSYH'sinin yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır (The Jordan Times, 2021). Bu oran Arap bölgesi açısından görece yüksektir ve ülke Ortadoğu'da yazılım geliştirme, dış kaynak kullanımı ve bilgi teknolojileri hizmetlerinin önemli merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir. İkinci olarak, nüfus genç ve dijital okuryazarlık düzeyi yüksektir; internet kullanım oranı %90'ı aşmakta, akıllı telefon kullanımı da son derece yüksek düzeyde bulunmaktadır (Digital Watch Observatory, 2025).

Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü Ürdün'ün GSYH'sinin yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır (Çizim: Jordan News Agency, 2026).

Bu durum dijital ekonominin gelişimi için geniş bir kullanıcı tabanı ve pazar alanı sağlamaktadır. Üçüncü olarak, işçi dövizlerine dayalı bir ekonomi ile beyin göçü bir arada bulunmaktadır. Ürdün'ün potansiyel iş gücünün yaklaşık %50'si yurt dışında çalışmakta ve ülke uzun süredir ciddi bir nitelikli insan kaybı sorunuyla karşı karşıya bulunmaktadır (Commercial Office of the Embassy of China in Jordan, 2019). Bununla birlikte Ürdün, yurt dışında geniş bir teknik insan kaynağı havuzu oluşturmuş; bu da nitelikli iş gücünün geri dönüşü ve bilgi aktarımı için elverişli koşullar yaratmıştır.

Petrol sonrası dönemde ekonomiyi çeşitlendirme baskısıyla karşı karşıya olan Ürdün hükümeti, son yıllarda BİT'i ve dijital ekonomiyi ulusal kalkınma stratejisinin temel sütunları hâline getirmiştir (MoDEE, 2025). Bununla birlikte, iç pazarın sınırlılığı, araştırma ve geliştirmeye yapılan yatırımların yetersizliği ve yüksek teknoloji alanındaki insan kaynağı arzı ile talebi arasındaki yapısal uyumsuzluk nedeniyle Ürdün, kapsamlı dijital dönüşümünü ilerletme konusunda hâlâ birçok engelle karşı karşıyadır. Bu özellikler, Ürdün'ün dış dijital ortakları aktif biçimde aramasının içsel itici gücünü oluşturmaktadır.

Çin-Ürdün Dijital İşbirliği Çerçevesinin Pekişmesi ve Kurumsallaşması

Çin; 5G ağları, bulut bilişim, e-ticaret platformları ve akıllı şehir çözümleri dâhil olmak üzere dijital dönüşümün temel alanlarındaki teknolojik üstünlüklerinden ve geniş deneyiminden yararlanarak Ürdün'ün dijital gelişimini ilerletmesinde önemli bir ortak hâline gelmiştir. Ürdün açısından bakıldığında, Çinli şirketlerin sunduğu çözümler yalnızca fiyat bakımından

rekabetçi değil, aynı zamanda hızla devreye alınabilir niteliktedir. Bu durum, mali imkânları sınırlı olan ve altyapısını görece düşük maliyetle geliştirmeyi amaçlayan Ürdün gibi gelişmekte olan bir ekonominin pratik ihtiyaçlarıyla büyük ölçüde örtüşmektedir.

Bu arka planda, iki ülke arasındaki stratejik anlayış ve kurumsallaşmış işbirliği derinleşmeye devam etmiştir. Üst düzey politika eşgüdümü bakımından Çin ve Ürdün 2015'te stratejik ortaklık kurmuş; 2019'da ise Kuşak ve Yol Girişimi'ni birlikte inşa etmeye yönelik bir mutabakat zaptı imzalayarak dijital ekonomiyi açıkça öncelikli işbirliği alanlarından biri olarak belirlemiştir. Küresel çok taraflı düzeyde hem Çin hem de Arap ülkeleri dijital ortaklıkları güçlendirme iradelerini ortaya koymuştur. 2025'te Dubai'de düzenlenen Çin-Arap Kültürel Diyalogu sırasında Çin İnternet Kalkınma Vakfı, "daha dinamik, daha sürdürülebilir ve daha kapsayıcı yeni bir Çin-Arap dijital işbirliği ekosistemi" oluşturmak amacıyla dört işbirliği girişimi önermiştir. Girişimler; dijital içerik üretim platformları, yapay zekâ etiği ve yönetişimi üzerine düzenli diyalog, dijital kamu yararı alanında işbirliği ve gençler için inovasyon değişim mekanizmaları gibi alanları kapsamaktadır (CRI Online, 2025). Bu çok taraflı çerçevelerde kaydedilen ilerleme, ikili Çin-Ürdün dijital işbirliğine daha istikrarlı ve öngörülebilir kurumsal güvenceler sağlamıştır.

Nisan 2026'da Xi'an'da, Arap Birliği'ne bağlı şehirlerin başlıca konuklar olduğu "2026 Dünya Belediye Başkanları Diyalogu · Xi'an" etkinliği (Shaanxi Provincial People's Government, 2026), "medeniyetin kökleri ve akıllı yönetim" ile "yeşil dönüşüm ve dijital zekâ yenilenmesi" gibi temel konulara odaklanmış ve ulusal düzeydeki stratejik mutabakatın yerel ve kentsel düzeyde somut işbirliğine nasıl etkili biçimde

dönüştürülebileceğini araştırmıştır. Etkinlik, diyalogu akıllı şehir işletimlerinin, akıllı imalat üretim hatlarının ve dünya kültür mirası alanlarının ön saflarına taşıması; Çin şehirlerinin dijital yönetimdeki pratik deneyimlerini sergileyerek ulus-altı düzeydeki Çin-Ürdün işbirliği için uygulanabilir referans modeller sunmuştur.

Çin-Ürdün dijital işbirliği proje odaklı bir yapıdan kurum odaklı bir yapıya geçmekte; çok taraflı çerçeveleri, ikili anlaşmaları ve yerel işbirliğini kapsayan üç katmanlı bir kurumsal sistem oluşturmaktadır. Sürekli pekişen bu kurumsal temel, dijital alandaki ikili işbirliğinin daha da derinleştirilmesi için güçlü politika güvenceleri ve mekanizmalar sağlamaktadır.

Çinli Şirketlerin Ürdün'ün Dijital Yapılanmasına Katılımındaki Son Gelişmeler

Çin ile Ürdün arasındaki dijital altyapı işbirliği artık geleneksel telekomünikasyon ekipmanı ticaretiyle sınırlı değildir. Akıllı kamu yönetimi, akıllı eğitim, akıllı sağlık, akıllı enerji ve akıllı finans gibi alanlara kademeli olarak genişlemiştir. Bazı Çinli şirketler iş modellerini de değiştirmektedir: Geçmişte Ürdün'e ağırlıklı olarak donanım satarken, artık bütünsel dijital çözümler sunmaya başlamışlardır. Bu durum, Ürdün pazarındaki rollerinin dış teknoloji tedarikçiliğinden uzun vadeli dijital dönüşüm ortaklığına doğru değiştiğini göstermektedir.

Çin ile Ürdün'ün 2019 yılında Kuşak ve Yol Girişimi'ni birlikte inşa etmek için imzaladıkları mutabakatta dijital ekonomi, işbirliğinde öncelikli bir alan olarak belirtildi. Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, 15 Aralık 2025'te Ürdün'ün başkenti Amman'da Ürdün Kralı II. Abdullah ile bir araya geldi (Fotoğraf: China Daily, 2025).

Çin'in bulut bilişim ve veri merkezleri alanındaki katılımı da derinleşmektedir. Bu şirketler bulut altyapısı kurarak, yapay zekâ uygulamalarını devreye alarak ve veri merkezlerine yatırım yaparak Ortadoğu'nun dijital ekosisteminde giderek yer edinmektedir. Amman bölgesel bir veri merkezi olmayı hedeflemekte, Çinli şirketlerin bulut bilişim ve veri merkezi alanlarındaki yetkinlikleri de bu hedefle büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu uyum yalnızca veri depolama ve işleme alanındaki işbirliğini kolaylaştırmakla kalmayıp Ürdün'ün bölgesel veri akışlarına ve veri değer zincirine daha etkin biçimde katılmasına da yardımcı olabilir. Ürdün açısından veri merkezi ve bulut kapasitesini geliştirmek, dijital hizmetler merkezi olma vizyonunu gerçekleştirmesinin önemli bir temelidir; Çin'in teknoloji ihracatı bu süreçte hızlandırıcı bir rol oynamaktadır.

Finansal teknolojideki atılımlar, Çin-Ürdün dijital işbirliğini geleneksel altyapıdan kapsayıcı finans ve dijital ödemeler gibi insanların yaşamlarıyla daha doğrudan ilişkili alanlara taşımıştır.

İnsan kaynağının geliştirilmesi ve üniversite işbirliği alanında son yıllarda bazı somut ilerlemeler kaydedilmiştir. Çinli şirketler, BİT eğitim programlarını birlikte yürütmek üzere çeşitli Ürdün üniversiteleriyle uzun vadeli ortaklıklar kurmuştur. Bu işbirlikleri genellikle müfredat geliştirme, eğitici eğitimi ve sektör sertifikasyonunu kapsamakta; tek seferlik teknoloji transferinden sistematik kapasite inşasına geçişi temsil etmektedir. Bir veya iki pilot projeye başlayan çalışmalar daha fazla yükseköğ-

retim kurumunu kapsayacak şekilde genişlemiş ve sınıf içi eğitimden sektör sertifikasyonuna uzanan eksiksiz bir insan kaynağı geliştirme zinciri oluşturmuştur. Bu model, Ürdün'ün dijital ekonomisini geliştirirken karşılaştığı yüksek nitelikli dijital insan kaynağı açığını azaltmaya yardımcı olurken, Çinli şirketlere de ülkedeki uzun vadeli varlıkları için gerekli insan sermayesini sağlamaktadır. Ayrıca Çinli şirketlerin Ürdün'ün finansal teknoloji sektöründeki performansı yerel pazarda kabul görmüş, teknik yetkinlikleri sektörel ödüllerde olumlu değerlendirmeler almıştır. Finansal teknolojideki atılımlar, Çin-Ürdün dijital işbirliğini geleneksel altyapıdan kapsayıcı finans ve dijital ödemeler gibi insanların yaşamlarıyla daha doğrudan ilişkili alanlara taşımıştır.

Çinli şirketlerin Ürdün'deki faaliyetleri oldukça belirgin bir gelişim çizgisi izlemektedir: iletişim ağı altyapısıyla başlayıp dijital platformlara ve sektörel uygulamalara genişlemekte, ardından insan kaynağının geliştirilmesine ve standart uyumuna uzanmaktadır. Bu durum, Çin-Ürdün dijital işbirliğinin geleneksel donanım ticaretinin ötesine geçerek dijital ekonomiyi, insan kaynağı gelişimini, teknik standartları ve dijital yönetimi kapsayan daha geniş bir çerçeveye yöneldiğini göstermektedir. Kurumsal düzeyde, ikili işbirliğinin temeli tek tek projelerden giderek daha sistematik eşgüdüm ve uyum süreçlerine kaymaktadır. Çin-Arap Zirvesi ve bölgesel dijital yönetim forumları gibi çok taraflı çerçevelerin gelişmeyi sürdürmesiyle, bu işbirliğinin kurumsal eşgüdümü, teknolojilerin karşılıklı tanınmasını ve sürdürülebilir kalkınmayı öne çıkaran bir aşamaya girmesi muhtemeldir. Elbette bu sürecin ne ölçüde derinleşip ilerleyeceği, iki tarafın veri yönetimi, teknik standartlar, sanayi politikaları ve ilgili diğer konularda diyalog ve eşgüdümü sürdürme kapasitesine de bağlı olacaktır.

Ürdün Yatırım Bakanı Tareq Abughazaleh, 23 Haziran 2026'da Pekin'de düzenlenen Çin Uluslararası Tedarik Zinciri Fuarı'nda (CISCE) Ürdün'ün yatırım fırsatlarına dikkat çekti (Fotoğraf: Jordan News Agency, 2026).

Fırsatlar ve Zorluklar

Ürdün'de Çin-Arap Dijital İpek Yolu işbirliğinin uygulaması hem fırsatlar hem de zorluklar barındırmaktadır. Bu zorluklar yalnızca teknik veya ekonomik nitelikte değildir; büyük güç rekabeti bağlamında teknolojik tercihleri ve düzenleyici çerçeveleri etkileyen daha geniş jeopolitik dinamikler tarafından da şekillendirilmektedir (Dahdal & Abdel Ghafar, 2025). Bu nedenle, potansiyel riskleri etkili biçimde yönetirken DİY'in faydalarını en üst düzeye çıkarmak için hem zorlukların hem de fırsatların sistematik biçimde anlaşılması zorunludur.

Fırsatlar

Dijital İpek Yolu, Ürdün'e dijital dönüşümünü hızlandırmak için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Çinli şirketler, ileri teknoloji, kayda değer yatırım kapasitesi ve hızlı uygulama deneyimi getirmekte; bu da Ürdün'ün yüksek hızlı ağlar, bulut bilişim ve veri merkezleri gibi temel alanlardaki dijital altyapısını görece kısa bir süre içinde geliştirmesine yardımcı olabilmektedir. Bu hızlandırıcı etki, Ürdün'ün küresel dijital ekonomide rekabetçi kalması ve ulusal dijital stratejisinde belirlenen hedeflere ulaşması açısından önemlidir.

Dijitalleşme aynı zamanda ekonomik büyümenin temel itici güçlerinden biridir. DİY, dijital bağlantısallığı geliştirerek ve yerel dijital sektörleri destekleyerek yeni ekonomik faaliyetleri teşvik edebilir, istihdam yaratabilir ve Ürdün'ün geleneksel sektörlere bağımlılığını azaltmasına yardımcı olabilir. Örneğin gelişmiş sınır ötesi dijital ticaret, Ürdünlü küçük ve orta ölçekli işletmelere daha geniş uluslararası pazarlar açarak genel ekonomik dayanıklılığı güçlendirmektedir.

Ürdün'ün 2026 başında ilan edilen ekonomik modernizasyon programı da dijital ekonomiyi sekiz temel itici sektörden biri olarak belirlemiş ve dijitalleşmenin ulusal ekonomi stratejisindeki merkezi rolünü bir kez daha teyit etmiştir.

2026 başına gelindiğinde Çinli şirketlerle çeşitli Ürdün üniversiteleri arasındaki işbirliği, ağ yönlendirme ve anahtarlama, siber güvenlik, bulut bilişim ve yapay zekâyı kapsayan derslerle somut uygulama aşamasına geçmiştir.

Bir diğer önemli boyut bilgi aktarımı ve insan kaynağının geliştirilmesidir. Çin'in Ürdün'ün BİT sektöründeki katılımı, donanım altyapısının kurulmasının ötesine geçerek insan kaynaklarına yönelik sistematik yatırımları da kapsamaktadır. Çinli şirketlerle işbirliği içinde yürütülen eğitim programları, Ürdünlü gençlere gelişmekte olan teknolojiler alanında değerli beceriler kazandırarak ülkenin nitelikli dijital iş gücü ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlamaktadır. Bu tür bilgi aktarımı yalnızca yerel teknik kapasitenin geliştirilmesine yardımcı olmakla kalmamakta, aynı zamanda dijital girişimlerin uzun vadeli sürdürülebilirliği için bir insan kaynağı temeli oluşturmaktadır. 2026 başına gelindiğinde Çinli şirketlerle çeşitli Ürdün üniversiteleri arasındaki işbirliği, ağ yönlendirme ve anahtarlama, siber güvenlik, bulut bilişim ve yapay zekâyı kapsayan derslerle somut uygulama aşamasına geçmiştir.

DİY'in temel düğüm ülkelerinden biri olan Ürdün, bölgesel dijital merkez rolünü daha da

pekiştirmek için elverişli bir konumdadır. Çin ve diğer Kuşak ve Yol ortağı ülkelerle dijital bağlantılarını geliştirerek daha geniş bölgesel bütünleşmeyi, sınır ötesi ticareti ve kültürel alışverişi kolaylaştırabilir; daha geniş bir dijital ağın önemli düğümlerinden biri hâline gelebilir. Bu konum da daha fazla doğrudan yabancı yatırım çekebilir ve bölgesel dijital işbirliği mekanizmalarının gelişimini teşvik edebilir. Nisan 2026'da "Dijital İpek Yolu: Yalıtılmışlıktan Bağlantısallığa ve Dijital Bütünleşmeye" temasıyla başlatılan Orta Asya İnternet Yönetişimi Forumu, bölgesel çok taraflı çerçevelerin Ürdün gibi merkez ülkeleri daha geniş bir dijital işbirliği gündemine dâhil ettiğini göstermektedir.

Son olarak, Çinli teknoloji şirketleriyle derin işbirliği Ürdün'e en ileri teknolojilere ve yenilikçi dijital çözümlere erişim sağlamaktadır. Bu tür dışsal teknolojik katkılar yerel inovasyon ekosistemlerini canlandırabilir, araştırma ve geliştirme yatırımlarını teşvik edebilir ve daha dinamik, teknoloji yoğun bir sanayi sisteminin oluşmasına katkıda bulunabilir. Yapay zekâ, blokzincir ve finansal teknoloji gibi öncü alanlarda Çin-Ürdün işbirliği projelerinin örnek oluşturma etkisi, daha fazla girişimciyi ve sermayeyi Ürdün pazarına çekmeye yardımcı olabilir. Ürdün'ün 2025 sonunda onayladığı sanal varlıklar yasası ve blokzincir teknolojisi politikası, iş dünyasındaki inovasyon için daha açık bir kurumsal yönlendirme sağlamaktadır.

Zorluklar

Önemli fırsatlara rağmen Çin-Ürdün Dijital İpek Yolu işbirliği, yakından ele alınması gereken çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Veri güvenliği ve mahremiyetin korunması. DİY çerçevesinde veri akışlarının önemli ölçüde artması; veri gü-

venliği, mahremiyetin korunması ve veri güvenliği konularını daha görünür hâle getirmiştir. Ürdün ilgili veri koruma yasalarını yürürlüğe koymuştur; ancak uygulamaya ilişkin ayrıntılar ile sınır ötesi veri akışı kurallarının hâlâ geliştirilmesi gerekmektedir. Çin menşeli ekipmanların güvenliği konusunda uluslararası düzeyde bazı kaygılar dile getirilmiştir; bu güven açığının şeffaf teknik denetimler ve ortak güvenlik mekanizmaları yoluyla giderilmesi gerekmektedir. Ürdün son yıllarda bir veri yönetişimi çerçeve politikası yayımlamış ve veri sınıflandırmasını, sınır ötesi aktarım denetimini ve mahremiyet etki değerlendirmesini kapsayan kurumsal bir sistemi kademeli olarak oluşturmuştur. Bununla birlikte, dijital ekonominin gelişimi ile kişisel verilerin korunması arasında denge kurulması, iki taraf arasında sürekli eşgüdüm gerektiren bir

mesale olmaya devam etmektedir.

Düzenleyici çerçeveler ile yönetim standartlarının uyumu. Çin ve Ürdün; teknik standartlar, siber güvenlik düzenlemeleri ve dijital hizmetlerde pazara erişim bakımından farklılık göstermektedir. Örneğin iki ülkenin siber güvenlik sınıflandırmalı koruma standartları, belirli kontrol tedbirleri açısından uluslararası kabul gören standartlardan ayrılmakta; elektronik imza ve sözleşmelerin hukuki geçerliliği de sınır ötesi eşgüdüm gerektirmektedir. Bu farklılıklar fiili işbirliğinde uyum maliyetlerinin artmasına veya teknik entegrasyon engellerine yol açabilir. Taraf- lar, birbirlerinin hukuk sistemlerine saygı ilkesi doğrultusunda, ikili istişareler ve teknik komite- ler aracılığıyla standartlar arasındaki farklılıkları kademeli olarak azaltmalı ve karşılıklı tanıma dü- zenlemelerini değerlendirmelidir.

Borç sürdürülebilirliği ve mali şeffaflık. DİY'yle ilişkili büyük ölçekli dijital altyapı projeleri çoğu zaman önemli miktarda yatırım gerektirmektedir. Çin'in kredi koşulları genellikle Batılı finans kuruluşlarınınkinden daha esnek olsa da Ürdün'ün her projenin uzun vadeli mali yükünü dikkatle değerlendirmesi gerekmektedir. Finansman düzenlemelerinde şeffaflığın sağlanması ve geri ödeme takvimlerinin uygun biçimde tasarlanması, kamu borcu risklerinin birikmesini önlemek açısından kritik önem taşımaktadır. Ürdün'ün kamu borcunun GSYH'ye oranı hâlen görece yüksektir. Ülke dijital altyapı yatırımlarını genişletirken imkânları ölçüsünde hareket etme ve aşamalı uygulama ilkelerine bağlı kalmalıdır.

Dijital İpek Yolu dijital bağlantısallığı teşvik etmeyi amaçlasa da Ürdün'de bölgeler, gelir grupları ve kentsel-kırsal alanlar arasında dijital erişim bakımından önemli eşitsizlikler devam etmektedir.

Ülke içindeki dijital uçurum ve kapsayıcı kalkınma. DİY dijital bağlantısallığı teşvik etmeyi amaçlasa da Ürdün'de bölgeler, gelir grupları ve kentsel-kırsal alanlar arasında dijital erişim bakımından önemli eşitsizlikler devam etmektedir. Hedefe yönelik politika müdahaleleri olmadan, dijital altyapıdaki gelişmeler ilk aşamada kentsel ve gelişmiş bölgelerin yararına olabilir ve mevcut eşitsizlikleri daha da derinleştirebilir. Bazı büyük şehirler yeni nesil mobil iletişim deneme ağlarını kurmada öncülük etmişken, uzak kırsal böl-

gelerde geniş bant kapsama oranı hâlâ düşüktür. Ürdün'ün ulusal dijital dönüşüm stratejisi "dijital kapsayıcılığı" temel sütunlarından biri olarak belirlemiş ve evrensel hizmet hedefleri koymuştur. Gerçek anlamda kapsayıcı kalkınmanın sağlanması; eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri, cihaz sübvansiyonları ve kamu hizmetlerinin yerinden sunulması dâhil kapsamlı tedbirler gerektirecektir.

Yukarıdaki zorlukların ele alınması, Ürdün'ün proaktif ve geleceğe dönük politikalar, şeffaf ve etkin yönetim mekanizmaları ve uluslararası ortaklıklara dengeli bir yaklaşım benimsemesini gerektirmektedir. Ürdün, fırsatları ve riskleri dikkatle yöneterek DİY çerçevesindeki dijital dönüşüm hedeflerini bütünüyle gerçekleştirebilir; ulusal çıkarlarını ve dijital egemenliğini de etkili biçimde koruyabilir.

Sonuç

Ürdün örneğinde görüldüğü üzere Çin-Arap Dijital İpek Yolu işbirliği, ikili ilişkilerin önemli ve gelişmekte olan bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu çalışma, DİY'in Ürdün'e dijital dönüşümünü hızlandırmak, ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve insan sermayesini geliştirmek için önemli fırsatlar sunduğunu göstermektedir. Başta Huawei ve ZTE gibi önde gelen telekomünikasyon şirketleri olmak üzere Çinli işletmeler, Ürdün'ün dijital altyapısının geliştirilmesinde ve nitelikli insan kaynağının geliştirilmesinde kilit rol oynamıştır. Bu işbirliği çabaları Ürdün'ün ulusal dijital stratejisiyle büyük ölçüde uyumludur ve ülkenin bölgesel bir dijital merkez olma vizyonuna somut katkılarda bulunmuştur.

Aynı zamanda analiz, Çin-Ürdün DİY işbirliğinin uzun vadeli başarısını ve sürdürülebilir-

Ürdün'ün ulusal dijital dönüşüm stratejisi, "dijital kapsayıcılığı" temel sütunlarından biri olarak belirlemiş ve evrensel hizmet hedefleri koymuştur (Fotoğraf: TechAfricanews, 2026).

liğini sağlamak için aktif biçimde ele alınması gereken çeşitli zorlukları ortaya koymaktadır. Veri güvenliği, düzenleyici eşgüdüm, jeopolitik hassasiyetler ve borç sürdürülebilirliği gibi meseleler sağlam yönetim çerçeveleri aracılığıyla dikkatle yönetilmelidir. Ülke içindeki dijital uçurumun genişlemesi yönündeki potansiyel risk de yakından izlenmelidir.

Sonuç olarak, Ürdün örneği üzerinden ele alınan Çin-Arap Dijital İpek Yolu işbirliği, karşılıklı yarar bakımından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Çin ve Ürdün, fırsatları stratejik biçimde değerlendirip zorluklara proaktif biçimde yanıt vererek daha dayanıklı, sürdürülebilir ve

karşılıklı yarara dayalı bir dijital ortaklık kurabilir. Böyle bir ortaklık yalnızca iki tarafın ekonomik ve toplumsal ilerlemesini desteklemekle kalmayacak, bölgesel istikrara ve küresel dijital yönetişimin çeşitlenmesine de katkıda bulunacaktır. Gelecekteki araştırmalar, DİY işbirliğinin Ürdün'deki mikro düzey etkilerini, küçük ve orta ölçekli işletmeleri dijital dönüşüm süreçlerinde güçlendirme üzerindeki fiili etkileri de dâhil olmak üzere daha ayrıntılı biçimde inceleyebilir; ayrıca Çin-Arap dijital işbirliğinin derinleştirilmesine yönelik daha ayrıntılı ampirik kanıtlar sunmak amacıyla farklı dönemleri karşılaştıran analizler yürütebilir. 🌸

Bu çalışma, Kuzeybatı Politeknik Üniversitesi bünyesinde yürütülen 2026 Beşeri ve Sosyal Bilimler Araştırmalarının Yüksek Nitelikli Gelişimi Özel Projesi kapsamında gerçekleştirilen “Güç, Teknoloji ve Normlar: Küresel Yönetişim Girişimi Çerçevesinde KİK Ülkelerinde Siber Uzak Yönetişimi ve Ortadoğu Uluslararası Düzeninin Yeniden Şekillendirilmesi” başlıklı aşama araştırmasının sonucudur (Proje No. D5000260296).

Kaynakça

- Al-Ahliyya Amman University. (2025, 7 Temmuz). *Memorandum of cooperation between AAU and Huawei Technologies-Jordan*. <https://www.ammanu.edu.jo/news/memorandum-of-cooperation-between-aa-u-and-huawei-technologies-jordan/>
- Al-Jaghoub, S., & Westrup, C. (2003). Jordan and ICT-led development: Towards a competitive state? *Information Technology & People*, 16(1), 93–110. <https://doi.org/10.1108/09593840310463032>
- Almajali, H., Thuneibat, N., & Qataweh, N. (2025). Investigation of the antecedents of digital transformation and their effects on operational performance in the Jordanian manufacturing sector. *Journal of Risk and Financial Management*, 18(8), Makale 446. <https://doi.org/10.3390/jrfm18080446>
- Arsentyeva, I. I. (2024). China's Digital Silk Road: Challenges and opportunities for Latin America and the Caribbean. *Vestnik RUDN. International Relations*, 24(1), 51–64. <https://doi.org/10.22363/2313-0660-2024-24-1-51-64>
- Brown, K., & Burjanadze, A. (2020). The Digital Silk Road: Upgrading the “16+1” cooperation? H. Pechlaner, G. Erschbamer, H. Thees, & M. Gruber (Ed.), *China and the new Silk Road içinde* (ss. 137–145). Springer.
- Cai, F., Nolan, P., & Wang, L. (Ed.). (2025). *The Routledge handbook of the Belt and Road* (3. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003660750>
- Chaziza, M., & Lutmar, C. (2026). Jordan's niche diplomacy: Reframing middle-power agency in the 21st-century Middle East. *World*, 7(2), Makale 25. <https://doi.org/10.3390/world7020025>
- Chosun Ilbo. (2026, 13 Nisan). *Alibaba's Qwen dominates the global open-source AI market*. <https://www.chosun.com/english/industry-en/2026/04/13/LV-NIQOTWGFETH4DHZ3PFHGSZ4/>
- CRI Online. (2025, 22 Kasım). *From 'cultural bonds' to 'Digital Silk Road': China and Arab states jointly depict a new vision of cooperation in digital era*. <https://city.cri.cn/20251121/78247831-0525-4161-b48d-7d09a791e563.html>
- Dahdal, A. M., & Abdel Ghafar, A. (2025). The Digital Silk Road: “Tech-diplomacy” as a paradigm for understanding technological adoption and emerging digital regulations in MENA. *Asian Journal of Law and Society*, 12(Özel Sayı 2), 163–188. <https://doi.org/10.1017/als.2024.30>
- Digital Watch Observatory. (2025). *Jordan*. <https://dig.watch/countries/jordan>
- El Kadi, T. (2024). Learning along the Digital Silk Road? Technology transfer, power, and Chinese ICT corporations in North Africa. *The Information Society*, 40(2), 136–153. <https://doi.org/10.1080/01972243.2024.2317060>
- Feng, Z. (2025). 美欧学界对“数字丝绸之路”的认知评析 [An analysis of American and European academic perceptions of the Digital Silk Road]. *云南社会科学 [Yunnan Social Sciences]*, (4), 42–52.
- Gordon, D., & Nouwens, M. (Ed.). (2022). *The Digital Silk Road: China's technological rise and the geopolitics of cyberspace*. Routledge.
- He, Z. P., & Zhou, M. (2024). 共建“数字丝绸之路”的中国角色、挑战及应对 [China's role, challenges, and responses in building the Digital Silk Road]. *东北亚论坛 [Northeast Asia Forum]*, (6), 110–124.
- Heeks, R., Ospina, A. V., Foster, C., Gao, P., Han, X., Jepson, N., Schindler, S., & Zhou, Q. (2024). China's digital expansion in the Global South: Systematic literature review and future research agenda. *The Information Society*, 40(2), 69–95. <https://doi.org/10.1080/01972243.2024.2315875>

- Hussain, F., Hussain, Z., Khan, M. I., & Imran, A. (2024). The digital rise and its economic implications for China through the Digital Silk Road under the Belt and Road Initiative. *Asian Journal of Comparative Politics*, 9(2), 238–253. <https://doi.org/10.1177/20578911231174731>
- Khaberni. (2025, 23 Kasım). *Ratification of the Jordanian strategy for digital transformation for the years 2026–2028*. <https://www.khaberni.com/news/754388-ratification-of-the-jordanian-strategy-for-digital-transformation-for-the-years-2026---2028>
- Ministry of Digital Economy and Entrepreneurship. (2025). *Jordanian digital transformation strategy and the implementation plan 2026–2028*. https://www.modee.gov.jo/ebv4.0/root_storage/en/eb_list_page/jordanian_digital_transformation_strategy_and_the_implementation_plan_2026-2028.pdf
- National Development and Reform Commission, Ministry of Foreign Affairs, & Ministry of Commerce of the People's Republic of China. (2015). *Vision and actions on jointly building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road*. <https://policy.asiapacificenergy.org/sites/default/files/Vision%20and%20Actions%20on%20Jointly%20Building%20Silk%20Road%20Economic%20Belt%20and%2021st-Century%20Maritime%20Silk%20Road%20%28EN%29.pdf>
- Oreglia, E., & Zheng, W. (2024). The Digital Silk Road between national rhetoric and provincial ambitions. *The China Quarterly*, 261, 183–195. <https://doi.org/10.1017/S0305741024000936>
- Senate of Jordan. (2026, 11 Ocak). *Jordan, China explore deeper strategic partnership*. <https://senate.jo/En/NewsDetails/Pr11012026En>
- Shaanxi Provincial People's Government. (2026, 26 Nisan). *2026 World Mayor Dialogue-Xi'an event to open on the 27th: "Roots of civilization and smart governance" as one of the core themes, aiming to transform national-level strategic consensus into practical city-level cooperation*. https://www.shaanxi.gov.cn/xw/ldx/ds/202604/t20260426_3633251.html
- Shen, H. (2018). Building a digital silk road? Situating the internet in China's Belt and Road Initiative. *International Journal of Communication*, 12, 2683–2701.
- Stanford HAI. (2025, 16 Aralık). *Beyond DeepSeek: China's diverse open-weight AI ecosystem and its policy implications*.
- The Jordan Times. (2019, 27 Haziran). *Huawei to launch first ICT academy in Jordan*. <https://www.jordantimes.com/news/local/huawei-launch-first-ict-academy-jordan>
- The Jordan Times. (2021, 1 Aralık). *ICT talent will accelerate Jordan's future digital economy*. <https://jordan-times.com/opinion/ethan-wang/ict-talent-will-accelerate-jordans-future-digital-economy>
- The Jordan Times. (2026, 12 Ocak). *Gov't launches new executive program to advance economic, administrative, and social reforms*. <https://jordantimes.com/news/local/govt-launches-new-executive-program-me-to-advance-economic-administrative-social-reforms>
- The White House. (2025, 23 Temmuz). *Winning the AI race: America's AI action plan*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/07/Americas-AI-Action-Plan.pdf>
- Wang, E., & Wang, M. (2023, 18 Temmuz). *China signs over 200 BRI cooperation documents with 152 countries, 32 int'l organizations*. China News Service. <https://www.chinanews.com.cn/gn/2023/07-18/10045260.shtml>
- Xi, J. (2017, 14 Mayıs). 携手推进“一带一路”建设 [Work together to build the Belt and Road] [Açılış konuşması]. Belt and Road Forum for International Cooperation. <http://2017.beltandroadforum.org/n100/2017/0514/c24-407.html>
- Yarmouk University. (2024, 19 Eylül). *Yarmouk signs MoU with Huawei to promote ICT education*. <https://www.yu.edu.jo/index.php/en/newsen/5950-yarmouk-signs-mou-with-huawei-to-promote-ict-education>
- Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6. baskı). SAGE.
- 驻约旦使馆经商处. (2019). 约旦劳动力市场与人才流失情况 [Labor migration and talent loss in Jordan]. <http://211.88.33.68/article/zwjg/zwdy/zwdxyf/201904/20190402858373.shtml>